

ENNUSTUS: Tartu Ülikooli uus rektor usub õppemaksu kahe aasta pärast

Jaak Aaviksoo rõhub õppetööle

Õppemaksu leevendamiseks tuleb luua selge õppelaenusüsteem

URMET KOOK

Tartu

Täna esimest päeva rektori ametis oleva professori Jaak Aaviksoo kinnitusel peab ülikool lähiaastatel tema taktikepi all keskenduma ennekõike õppetöö kvaliteedi parandamisele.

Mis muutub Tartu Ülikoolis seoses sellega, et alates 1. juunist ei istu rektori ametikohal enam mitte professor Peeter Tulviste, vaid professor Jaak Aaviksoo?

Aaviksoo juhitud ülikool ei astu kõrvale sellelt euroopalikuks ja konkurentsivõimeliseks ülikooliks arenemise teelt, mille suuna panid maha rektorid Kärner ja Tulviste.

Võib-olla kaks asja siiski muutub. Tartu Ülikool on viimastel aastatel väga edukalt tegutsenud avalikkusele suunatud valdkondades – regionaalprogramm, vilistlaskogu, sihtasutus, kolledžid, vara tagastamine – terve rida ettevõtmisi, mis vaieldamatult on ülikoolile väga vajalikud. Kuid mulle tundub, et käes on aeg vaadata, kas ehk mõni teine valdkond ei vaja hoopis suuremat hoolt ja tähelepanu. Minu arvates tuleks peatähelepanu lähiaastail pöörata igapäevasele õppetööle.

Muutused sõltuvad kindlasti sellest, millise isiksusega juhi kohal on tegu. Mina esindan jõulisemat, kohati võib-olla radikaalsematki inimitüüpi kui professor Tulviste, kes otisis psühholoogina märksa rohkem kompromisse.

Uues rektoraadis on esimese prorektori kohal senise teadusprorektori asemel õppeprorektor. Kuivõrd võib selliseid muudatusi seostada väitega, et õppetöö on ülikoolis praegu väga halvas seisus?

Ma ei ütleks, et õppetöö on väga halvas seisus. Kuid see võiks olla senisest paremas seisus. Suheldes üliõpilastega tulevad selgesti välja need puudujäägid, mida tudengid ise õppetöös näevad. Mulle tundub, et ülikooli juhtkonna kohus oleks neile märkustele sihikindlamalt reageerida.

Igas tänapäevases ülikoolis peab olema olema selge tagasisidemehhanism. Ülikooli juhtkond, ülikooli nõukogu, teaduskondade nõukogud ja õppejõud peavad teadma seda, mida üliõpilased nende pakutavast haridusest tegelikult arvavad. Sellist tagasisidemehhanismi Tartu Ülikoolis täna ei ole, see tuleb luua.

Täna esimest päeva Tartu Ülikooli rektori ametit pidav Jaak Aaviksoo soovib, et enne õppemaksu sisseseadmist rajataks selge õppelaenusüsteem.

URMET KOOK

Ütlesite valimiskampaania ajal, et ülikooli rahastamise eelistused tuleks põhjalikult üle vaadata. Kelle kasuks ja kelle kahjuks võrreldes senisega?

Ikka õppe- ja teadustööd silmas pidades. Ülikooli finantsmajanduslik ülesehitus on selline, et riigieelarvest antakse ülikoolile umbes 250 miljonit õppetöö korraldamiseks. Sellest rahast kulutab ülikool teaduskondade välise struktuuride ja teaduskondade küttekuludena ära 150 miljonit. Vaid 100 miljonit läheb õppejõudude palkadeks ja

õppetöökuludeks.

Ülikool on olnud edukas täiendava raha hankimisel. Olgu see teadussumma, täienduskoolitus või lepinguline töö. Sellest täiendavalt teenitud rahast eraldatakse aga ebaproportsionaalselt väike osa üldkulude katteks. Nii kujuneb olukord, et kõik õppejõud on huvitatud lisaraha teenimisest. Aga põhiline – õppetöö – jääb vähese tasustamise tõttu täiesti tahaplaanile.

Ma arvan, et see ei ole õige. Ükskõik, mida ülikool teeb, on see siis õppetöö või teadustöö, kõik kasutavad ülikooli infrastruktuuri, kõik kasutavad

ülikooli raamatukogu ja seega peavad kõik rahaallikad osalema ülikooli üldkulude katmisel. See tähendab, et õppejõududele, kes õpetavad ülikoolis tudengeid, on samuti võimalik korralikku palka maksta.

Kas ja millal tuleb ülikooli õppemaks?

Tõenäoliselt kehtestatakse õppemaks ühes või teises vormis kõigis Euroopa riikides, kus seni on saanud tasuta kõrgharidust omandada.

Samas möönavad kõik riigid, et õppemaksu kehtestamiseks peab olema sellega paral-

Rektori elu

Jaak Aaviksoo elulugu, tema enda kirjutatud:

Olen sündinud 11. jaanuaril 1954. aastal Tartus. 1971. aastal lõpetasin Tartu II keskkooli, 1976. aastal TRÜ füüsika-keemia-teaduskonna *cum laude* füüsika teoreetikuna.

Ajavahemikul 1987–1988 ja 1989. aastal töötasin A. von Humboldti fondi stipendiaadina Stuttgardis, 1990. aastal külalisprofessorina Pariisi VII ülikoolis ja 1991. aastal Osaka Ülikoolis. 1992. aastal juunis valiti mind Tartu Ülikooli optika- ja spektroskoopiaprofessoriks, sama aasta alates juunist olin TÜ prorektor. 1995. aasta novembris nimetati mind kultuuri- ja haridusministriks, alates 1. jaanuarist 1996 haridusministriks. 1995. aastal valiti mind Eesti Teaduste Akadeemia liikmeks täppisteaduste alal.

Olen avaldanud üle saja teadustöö, sh 43 artiklit rahvusvahelistes ajakirjades, osalenud rohkem kui 30 rahvusvahelisel teadusfoorumil ning esinenud loengutega mitmetes maailma ülikoolides. Haridusministrina algatasin tiigrihüppe nime all tuntuks saanud koolide arvutiseerimise programmi, juhin siiani selle tegevust ja Tiigrihüppe Sihtasutuse nõukogu.

Valdan inglise, vene, saksa ja vähemal määral prantsuse keelt.

Abikaasa Kiira Aaviksoo töötab keskkonnaministeeriumi peaspetsialistina. Mul on kolm last.

leelselt välja ehitatud selge laenusüsteem. Laenusüsteem peab tagama ka nende noorte õppimisvõimaluse, kel pole sentigi hinge taga.

Millal õppemaks Tartu Ülikoolis tuleb?

Ülikooli rektorina ei hakka ma õppemaksu sisseseadmise eest võitlema, aga ilmselt tekib ühiskonnas õige pea sellisuline diskussioon. Arvestades liikumist Euroopa Liidu ja selle hariduse rahastamise vormide poole julgen ennustada, et kahe aasta pärast võiks õppemaksu küsimuses muutused Eestis aset leida.